

Prilagođavanje prostora zahtjevima održivog razvoja

Biljana Gligorić, arh.

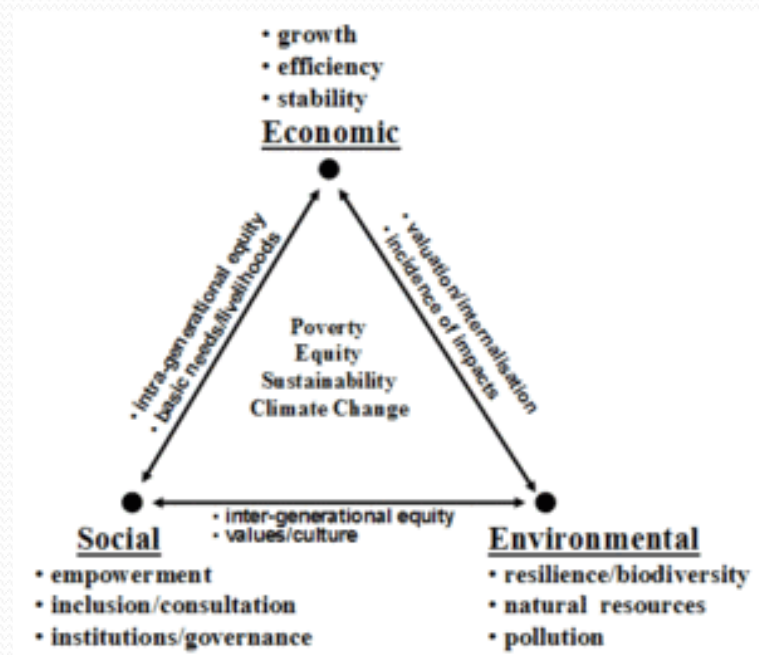
Expedio, Centar za održivi prostorni razvoj, Kotor

“Održiva gradnja-od luksuza do nužnosti”, Podgorica, maj 2011

Šta je to održivi razvoj?

UN - Naša zajednička budućnost nagoveštava i preporučuje hitno delovanje kroz odgovore na ključnih pitanja kako bi se osigurao održivi razvoj, odnosno. da bi zadovoljili "**potrebe današnjice bez ugrožavanja sposobnosti budućih generacija da zadovolje svoje vlastite potrebe**". Ta ključna pitanja su:

- Stanovništvo i ljudski resursi
- Industrija
- Obezbeđivanje dovoljno hrane
- Vrste i ekosistemi
- Izazovi urbanog razvoja
- Energija
- Konflikti i devastacija u životnoj sredini

EU nivo

- **ESDP** - Evropska perspektiva održivog razvoja (Ka uravnoteženom i održivom razvoju teritorije Evropske unije)

smjernice prostornog razvoja su:

- **Razvoj policentričnog i uravnoteženog urbanog sistema i jačanje partnerstva između urbanih i ruralnih oblasti.** To podrazumijeva prevazilaženje zastarjelog dualizma između grada i sela.
- **Promocija integrisanih transportnih i komunikacionih koncepata,** koji potpomažu policentrični razvoj teritorije EU. **Jednakost pristupa infrastrukturi i znanju** treba ostvarivati postepeno. U tu svrhu moraju se pronaći regionalno prilagođena rješenja.
- **Razvoj i očuvanje prirodnog i kulturnog nasljeđa** kroz racionalno upravljanje. Ono doprinosi očuvanju i produbljivanju regionalnih identiteta, i održavanju prirodne i kulturne raznovrsnosti regija i gradova EU u eri globalizacije.

Ciljevi razvoja za teritoriju EU

- Prostorna orijentacija politika
- Policentrični prostorni razvoj i novi odnos urbana-ruralna sredina
- Policentrični i uravnoteženi prostorni razvoj
- Dinamični, privlačni i konkurentni gradovi i urbanizovane regije
- Domaći razvoj, raznovrsne i produktivne ruralne oblasti
- Partnerstvo između urbanih i ruralnih sredina
- Paritet pristupa infrastrukturi i znanju
- Integrisani pristup poboljšanim transportnim vezama i pristup znanju

Ciljevi razvoja za teritoriju EU

- Model policentričnog razvoja: osnova bolje dostupnosti
- Efikasna i održiva upotreba infrastrukture
- Širenje inovacija i znanja
- Racionalno upravljanje prirodnim i kulturnim nasljeđem
- Prirodno i kulturno nasljeđe kao razvojni potencijal
- Očuvanje i razvoj prirodnog nasljeđa
- Upravljanje vodenim resursima – poseban izazov održivog razvoja
- Kreativno upravljanje kulturnim pejzažima
- Kreativno upravljanje kulturnim nasljeđem

Sljedećih pet aspekata su posebno važni za održivi razvoj gradova:

- kontrola fizičkog širenja gradova;
- mješavina funkcija i socijalnih grupa (što naročito važi za velike gradove u kojima sve većem broju stanovnika prijeti opasnost od isključenja iz urbanog društva);
- racionalno i ekonomično upravljanje urbanim ekosistemima (naročito vodom, energijom i otpadom);
- bolja dostupnost uz pomoć različitih vidova transporta koji ne samo da su efikasni već i ekološki neškodljivi; i
- očuvanje i razvoj prirodnog i kulturnog nasljeđa.

Prostorno planiranje

Vizija /politički nivo/


```
graph TD; A[Vizija /politički nivo/] --> B[Strategije (prostorne, sektorske,...)]; B --> C[Programski zadaci]; C --> D[Planovi višeg reda]; D --> E[Planovi nižeg reda]; E --> F[Implementacija];
```

The diagram illustrates a six-stage process for spatial planning. It begins with a red bar for 'Vizija /politički nivo/'. This is followed by a dark red bar for 'Strategije (prostorne, sektorske,...)', a dark blue bar for 'Programski zadaci', a medium blue bar for 'Planovi višeg reda', an orange bar for 'Planovi nižeg reda', and finally a red bar for 'Implementacija'. Each stage is connected to the next by a downward-pointing arrow.

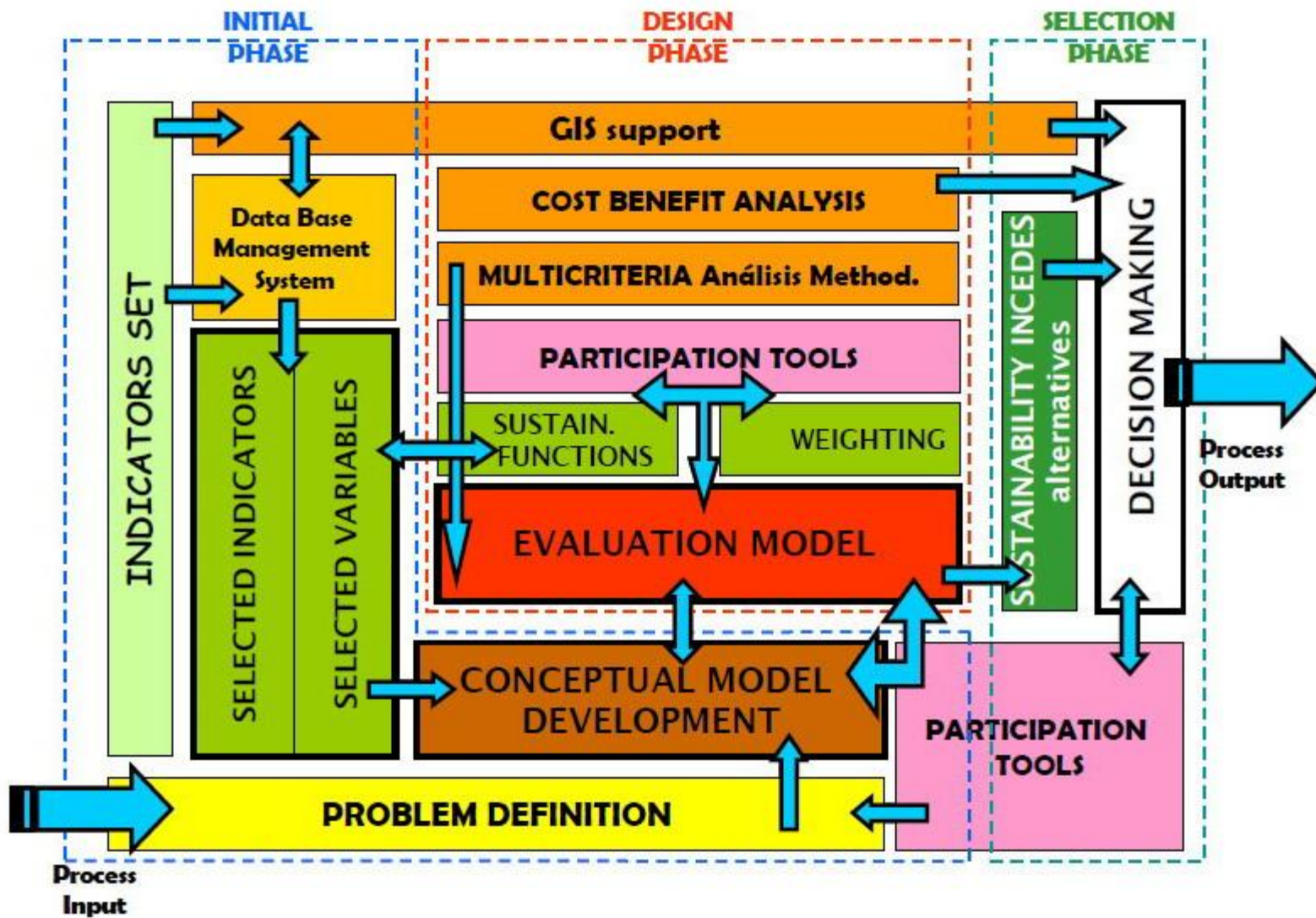
Strategije (prostorne, sektorske,...)

Programski zadaci

Planovi višeg reda

Planovi nižeg reda

Implementacija

Gde smo mi? Problemi

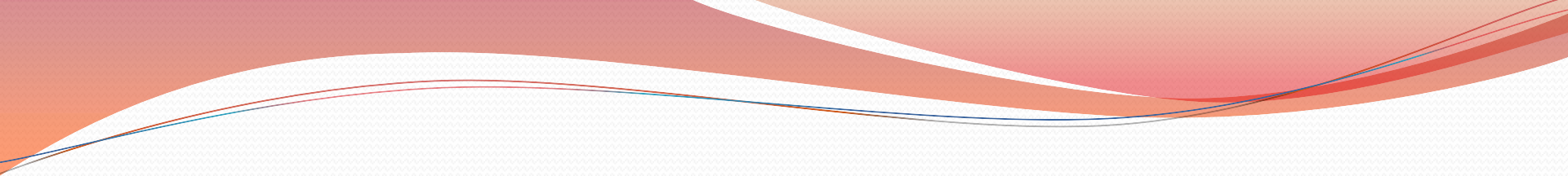
- Razoren sistem prostornog planiranja
- Neshvatanje značaja prostornog planiranja
- Slab kapacitet državnih institucija
- Manjak prostornih indikatora
- Nedovoljna zaštita planera od spoljnih pritisaka
- Nedovoljna medjusektorska i medjuinstitucionalna saradnja

Gde smo mi? Problemi

- Privatni interes iznad opšteg / vodi samo ka kratkoročnoj dobiti pojedinaca /
- Neopostojanje sistematskog pristupa planiranju / nepoštovanje “vertikale” sistema/
- Korupcija
- Neopostojanje vizije razvoja i prostorne distribucije namena
- Nedovoljna participacija na svim nivoima....

Posledice po održivi razvoj

- **Ekologija:** Rasipanje resursa (Prirodnih, Ljudskih, Finansijskih, Prostornih,...)
- **Ekonomija:** Neravnomeran razvoj, centralizacija, izumiranje određenih područja, ekonomska stagnacija, “promašene investicije” ...
- **Društvo:** Degradacija socijalnog i društvenog i svakog drugog kvaliteta života građana, migracije, nezaposlenost,...

-
- Greške u prostoru su veoma skupe greške i često skoro nepopravljive, zato je veoma važno pažljivo, odmereno, sa jasnim ciljem, koristeći odabrane indikatore, poštujući kompleksnost procesa, pristupati procesu prostornog planiranja
 - Izgled prostora je odraz društva u kojem nastaje.

HVALA!

www.expeditio.org